

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ฝรั่ง (Guava) เป็นพืชวงศ์ Myrtaceae มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า (*Psidium guajava* L.) เป็นไม้ผลที่มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนชื้นของอเมริกาใต้ปรับตัวได้กับ สภาพอากาศที่หลากหลาย ฝรั่งสามารถขยายพันธุ์ เพาะปลูกและดูแลรักษาได้ง่าย สามารถให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปี (สิริวรรณ, 2543) ฝรั่งบางพันธุ์เหมาะที่จะรับประทานผลสด ในขณะที่บางพันธุ์ต้องนำมาแปรรูป แต่ในประเทศไทยนิยมนำมารับประทานฝรั่งแบบผลสด เพราะรสชาติดีเนื้อกรอบ ราคาถูก อีกทั้งมีคุณค่าทางอาหารสูง (สร้อยสวัสดิ์, 2541) ฝรั่งมีสารสำคัญที่ให้คุณค่าทางอาหารและคุณค่าในด้านการรักษาโรคได้ดีโดยเฉพาะวิตามินซี ซึ่งมีมากกว่า ผลไม้ชนิดอื่น เช่น ส้ม ประมาณ 4-10 เท่า จึงช่วยรักษาและป้องกันโรคโลหิตจาง หรือโรคเลือดออกตามไรฟันได้นอกจากนี้ในผลฝรั่งยังมีวิตามินเอ บี1 บี2 บี6 ธาตุเหล็ก แคลเซียม รวมทั้ง เพคตินจำนวนมากซึ่งมีสรรพคุณทางยาช่วยเคลือบลำไส้ (พัชรภรณ์, 2542) ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ฝรั่งเป็นไม้ยืนต้น สูง 3-10 เมตร ต้นเกลี้ยงมัน เปลือกต้นเรียบ ใบเดี่ยว กิ่งอ่อนเป็นสีเหลี่ยม ยอดอ่อนมีขนสั้นๆ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปวงรีแกมขอบขนาน กว้าง 3-8 ซม. ยาว 6-14 ซม. ดอก เดี่ยวหรือช่อ 2-3 ดอก ออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีขาว ร่วงง่าย มีเกสรตัวผู้จำนวนมาก ผลเป็นผลสด ผลดิบสีเขียว กินได้ เมื่อสุกเป็นสีเหลือง

ฝรั่งจึงเป็นผลไม้ที่ได้รับความนิยมอีกชนิดหนึ่งในหลาย ๆ ประเทศ และจากการเปิดตลาดการค้าเสรีทั่วโลก ทำให้ฝรั่งเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมทั้งในรูปแบบผลไม้สด และผลิตภัณฑ์แปรรูป ซึ่งไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ส่งออกผลฝรั่งสดและผลิตภัณฑ์แปรรูปสู่ตลาดต่างประเทศ ทำรายได้ ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งและมีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปี (กรมวิชาการเกษตรกระทรวงเกษตร และ สหกรณ์, 2546) สำหรับฝรั่งพันธุ์กิมจู เป็นฝรั่งที่มีผลกลมมีขนาดปานกลาง ผลอ่อนมีสีเขียว เมื่อผลสุก มีสีเขียวอ่อน เนื้อหนา ลักษณะเด่น ของฝรั่งสายพันธุ์นี้ซึ่งจัดเป็นฝรั่งที่เมล็ดน้อยมาก มีลักษณะเด่น ตรงที่เมื่อผล แก่จะมีรสชาติหวานกรอบเนื้อไม่หยาบ (ในขณะที่ฝรั่งไร้เมล็ดสายพันธุ์อื่นส่วนใหญ่ เนื้อหยาบ) (จิรากร, 2554) ความต้องการบริโภคฝรั่งในรูปแบบรับประทานสดและบริโภคเป็นน้ำผลไม้ มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอีก พันธุ์ฝรั่งที่นิยมปลูกในประเทศไทยมีแพร่หลายสายพันธุ์ เช่น กลมทูลเกล้า กลมสาเล่ บางกอกแอปเปิ้ล เป็นต้น (ศิริชัย และคณะ, 2543) สำหรับแหล่งปลูกที่สำคัญของประเทศไทยได้แก่เขตจังหวัด ชลบุรี นครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม (ฝ่ายวิเคราะห์ข้อมูลส่งเสริม การเกษตร, 2540)

ปัญหาการวิจัย

ฝรั่ง (*Psidium guajava* L.) จึงเป็นผลไม้ที่ได้รับความนิยมอีกชนิดหนึ่งในหลายๆประเทศ และจากการเปิดตลาดการค้าเสรีทั่วโลก ทำให้ฝรั่งเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมทั้งในรูปผลไม้สด และผลิตภัณฑ์แปรรูป ซึ่งไทยเป็นประเทศหนึ่งส่งออกผลฝรั่งสดและผลิตภัณฑ์แปรรูปสู่ตลาดต่างประเทศทำรายได้ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งและมีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปี (กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2546) สำหรับฝรั่งพันธุ์กิมจู เป็นฝรั่งที่มีผลกลมมีขนาดปานกลาง ผลอ่อนมีสีเขียว เมื่อผลสุกมีสีเขียวอ่อน เนื้อหนา ลักษณะเด่นของฝรั่งสายพันธุ์นี้ซึ่งจัดเป็นฝรั่งที่เมล็ดน้อยมาก มีลักษณะเด่นตรงที่เมื่อผลแก่จะมีรสชาติหวานกรอบ เนื้อไม่หยาบ (ในขณะที่ฝรั่งไร่เมล็ดสายพันธุ์อื่นส่วนใหญ่เนื้อหยาบ)

สภาพทางเศรษฐกิจ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์ ขึ้นกับการผลิต ๔ สาขาหลัก ได้แก่ สาขาเกษตร สาขาการค้า สาขาอุตสาหกรรม และสาขาการบริการ - ภาคการเกษตร เช่น ข้าว มีพื้นที่ปลูก 4,056,521 ไร่ มันสำปะหลัง มีพื้นที่ ปลูก 301,312 ไร่ อ้อย มีพื้นที่ปลูก 250,220 ไร่ ยางพารา มีพื้นที่ปลูก 173,969 ไร่ ยูคาลิปตัส มีพื้นที่ปลูก 61,197 ไร่ คราวเรือนเกษตรกร ๒08,038 คราวเรือน แรงงานด้านการเกษตร 556,309 คน (แผนพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ 4 ปี พ.ศ.2557-2560, 2560) จังหวัดบุรีรัมย์ ในเขตพื้นที่ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง เริ่มมีการปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ ทดแทนการปลูกข้าวที่มีราคาตกต่ำ อาทิ สตรอเบอรี่ เสาวรส และฝรั่งเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับ นโยบายของจังหวัดบุรีรัมย์ที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองด้านการกีฬาและท่องเที่ยว รวมถึงด้านการผลิต อาหารเกษตรที่ปลอดภัย โดยในเขตพื้นที่ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอีกหนึ่งในพื้นที่เริ่มมีการปลูกฝรั่งพันธุ์กิมจูโดยจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ออกสำรวจ การปลูกฝรั่งกิมจู พบว่า มีเกษตรกรในหมู่บ้านปรือน้อย และในหมู่บ้านโคกสูง ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งจัดเป็นพื้นที่ทำการปลูกฝรั่งกิมจูใหม่ เกษตรกรยังขาดความรู้ ความเข้าใจและยังเป็นสิ่งใหม่สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ ส่งผลให้เกษตรกรเกิดความลังเลว่าถ้าปลูกต่อไปจะได้ผลกำไรคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะควรเร่งศึกษาและร่วมหาแนวทางในการ แก้ไขปัญหา หากทราบความคิดเห็นของเกษตรกรที่ปลูกฝรั่งกิมจูและปัญหาที่เกิดขึ้นในการปลูกในแง่ต่าง ๆ ก็จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมหรือการให้บริการด้านวิชาการที่เหมาะสมและเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่อาจจะเกิดขึ้นได้

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจทำการศึกษาลงถึงความพึงพอใจและปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูเพื่อการค้าในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะต่าง ๆ อย่งไร มีความพึงพอใจระดับใด รวมทั้งเกษตรกรที่ปลูกฝรั่งกิมจูที่มีปัญหาและข้อเสนอแนะการปลูกฝรั่งกิมจูเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการต่อยอดในการจัดกิจกรรมหรือการให้บริการด้านวิชาการที่เหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์

การวิจัยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษา ความพึงพอใจและปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจู เพื่อการค้าในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่สามารถปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตฝรั่งกิมจู มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อศึกษาถึง

1.2.1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและการเกษตรของเกษตรกรที่ปลูกฝรั่งกิมจู

1.2.2 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก จังหวัดบุรีรัมย์

1.2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนาการผลิตฝรั่งกิมจู ให้เกิดประสิทธิภาพในการปลูกและการผลิต อันเป็นการแก้ปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์

1.3.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางและประยุกต์ในการจัดกิจกรรมหรือการให้บริการด้านวิชาการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการวิจัยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนตุลาคม - เดือนพฤศจิกายน ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2560 - วันที่ 5 พฤศจิกายน 2560

2. ประชากรในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจู ในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านปรือน้อย จำนวน 30 ราย

3. ศึกษา ความพึงพอใจและปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูเพื่อการค้าในหมู่บ้านหนองปรือตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 ลักษณะส่วนบุคคล

3.1.1 อายุ

3.1.2 เพศ

3.1.3 ระดับการศึกษา

3.2 ลักษณะทางการทำเกษตรของเกษตรกร

3.2.1 แรงงานในครัวเรือน

3.2.2 สภาพถือครองที่ดิน

3.2.3 สภาพพื้นที่เดิมก่อนการปลูกฝรั่งกิมจู

3.3 ลักษณะพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ

3.3.1 ผลผลิต

3.3.2 รายได้จากการผลิต

3.4 ลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม

3.4.1 การเป็นสมาชิกของสถาบันการเกษตร

1.5 สถานที่ทำการทดลอง

หมู่บ้านปรือน้อย ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

1.6 ระยะเวลาในการทดลอง

วันที่ 1 ตุลาคม 2560 ถึง วันที่ 5 พฤศจิกายน 2560

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลทางด้านกายภาพของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลทางด้านเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สภาพครองพื้นที่ดิน จำนวนแรงงานในครัวเรือน และรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพพื้นฐานทางสังคม หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลทางด้านสังคมของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ การเป็นสมาชิกของสถาบันการเกษตร การรับรู้ข่าวสาร การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพทางการเกษตร หมายถึง ลักษณะทางการเกษตร ได้แก่ แรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ในการปลูกฝรั่งกิมจู และสภาพการถือครองที่ดิน ของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

เกษตรกร หมายถึง มีเกษตรกรในหมู่บ้านปรือน้อย ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง รายได้จากการจำหน่ายฝรั่งกิมจู ของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพการถือครองที่ดิน หมายถึง จำนวนที่ดินทั้งหมดที่เกษตรกรใช้เพื่อทำการปลูกฝรั่งกิมจู ทั้งที่เป็นของตนเอง เช่าผู้อื่น หรือผู้อื่นให้ทำเปล่า เป็นต้น (คิดเป็นจำนวนไร่) ของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ขนาดพื้นที่ปลูกฝรั่งกิมจู หมายถึง จำนวนพื้นที่ที่ทำการปลูกฝรั่งกิมจูของผู้ให้ข้อมูล (คิดเป็นจำนวนไร่) ของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

การเป็นสมาชิกของสถาบัน หมายถึง เกษตรกรเป็นสมาชิกของสถาบันทางการเกษตรต่างๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

การติดต่อเจ้าหน้าที่ หมายถึง จำนวนครั้งในการพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือหน่วยงานอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมที่บ้าน หรือการไปพบปะเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรับรู้ด้านการเกษตร ของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจู หมายถึง ระดับความรู้สึกชอบ ไม่ชอบหรือพอใจ ไม่พึงพอใจต่อการปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในความรู้สึกที่ได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกายและจิตใจที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจ

การประเมินความพึงพอใจในทัศนะของเกษตรกรวัดโดยให้กลุ่มตัวอย่างระบุเกณฑ์การให้คะแนนความพึงพอใจ ของ Likert ดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด	5 คะแนน
พึงพอใจมาก	4 คะแนน
พึงพอใจปานกลาง	3 คะแนน
พึงพอใจน้อย	2 คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	1 คะแนน

การประเมินระดับปัญหาในทัศนะของเกษตรกรวัดโดยให้กลุ่มตัวอย่างระบุเกณฑ์การให้คะแนนระดับปัญหา ดังนี้

มีปัญหามากที่สุด	5 คะแนน
มีปัญหามาก	4 คะแนน
มีปัญหาปานกลาง	3 คะแนน
ปัญหาน้อย	2 คะแนน
ปัญหาน้อยที่สุด	1 คะแนน